

DECIZIE proiect

Nr. **0/00**

din **00.00.2023**

Cu privire la aprobarea

Statutului comunei Trușeni

Având în vedere prevederile Legii nr.436/2003 privind Statutul-cadru al satului(comunei), otașului(municipiului), art.14(2) lit.m) din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală, Consiliul comunal Trușeni **DECIDE:**

1. Se aprobă Statutul comunei Trușeni, conform anexei.
2. Se abrogă decizia nr.3/2 din 26.08.2003 ”Cu privire la aprobarea Statutului comunei Trușeni”.
6. Se pune în sarcina Comisiei juridice a Consiliului comunal Trușeni controlul executării prezentei decizii.

Președinte de ședință

Contrasemnează:

Secretar al Consiliului

BURDUJA Margareta

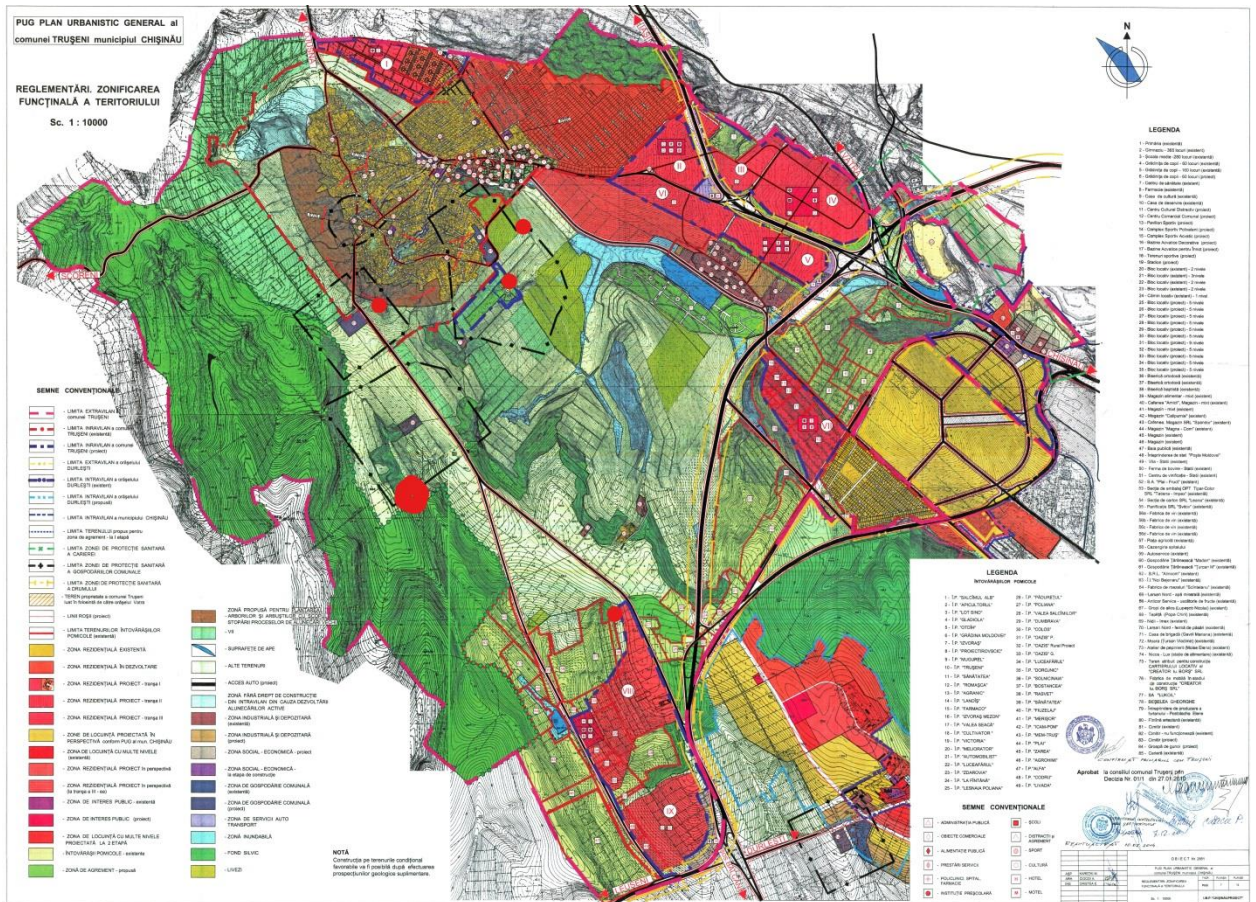
STATUTUL COMUNEI TRUȘENI

Capitolul I: PRINCIPII GENERALE

Art.1 Comuna Trușeni este unitatea administrativ teritorială cu personalitate juridică din municipiul Chișinău, formată din satele Trușeni și Dumbrava, ai căror locuitori formează o comunitate umană, unitară care are ca scop fundamental al vieții și activității sale înfăptuirea binelui comun și prosperitatea tuturor membrilor săi.

Unitatea administrativ teritorială Trușeni are o suprafață totală de 4482,32 ha și o populație de peste 10500 persoane.

Comuna Trușeni și localitățile din componența ei s.Trușeni și s.Dumbrava este situată în centrul Republicii Moldova, la o distanță de 14 km Nord-Vest de mun. Chișinău, între 47°04' - 47°05' Latitudine Nordică și 28°40' - 28°41' Longitudine Estică. Zona naturală se încadrează în raionul Câmpia Moldovei Centrale.Comuna se învecinează la Est și Sud cu or. Vatra și or. Durlesti, la Vest - cu satele Nimoreni, raionul Ialoveni, Scoreni, r-nul Straseni, la Nord cu s.Cojusna, r-nul Strășeni.

Art.2. În comuna Trușeni munca, sacrificiile și înfăptuirile generațiilor trecute, istoria și cultura locală, obiceiurile și tradițiile, credința străbună, învățământul și educația reprezintă fundamentele unității sufletești și administrative ale comunității locale.

Art.3. În spiritul tradițiilor democratice și al idealurilor poporului natal, al valorilor naționale, europene și universale, organizarea social-politică, economică, educațională și culturală a muncii și vieții comunității locale se întemeiază pe apărarea și promovarea democrației și a legalității, a demnității omului și a liberei dezvoltări și afirmări ale personalității umane, a drepturilor și libertăților cetățenilor, a dreptății sociale, a muncii libere și a familiei care reprezintă valori supreme ale acesteia și pe care autoritățile publice locale, instituțiile și cetățenii au datoria de a le apăra și garanta.

Art.4. În comuna Trușeni, respectarea Constituției, a legilor țării și a actelor de autoritate locală, inclusiv a prezentului statut, este obligatorie.

Art.5. Puterea locală aparține comunității, care o exercită, în condițiile stabilite de Constituție și de legile țării, prin autoritățile publice reprezentative, constituite prin alegeri libere;

Art.6. Teritoriul comunei Trușeni este unitar, indivizibil și inalienabil.

Limitele teritoriului administrativ al comunei Trușeni sunt cele stabilite prin lege. Delimitarea intravilanului satelor, evidența proprietăților și a folosinței terenurilor, disciplina și modul de amplasare a construcțiilor se stabilesc prin planul de amenajare a teritoriului, Planul Urbanistic General și Regulamentul local de urbanism, cadastrul general și celelalte documente sau forme de evidență stabilite prin lege, întocmite prin grija compartimentelor de specialitate și aprobate de către autoritățile publice locale potrivit competențelor legale.

Art.7. Comuna Trușeni este localitatea comună a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenența politică, de avere, de origine socială, de locul nașterii sau de satul în care locuiesc.

Pe teritoriul comunei Trușeni își poate stabili domiciliul sau reședința orice persoană sau familie care îndeplinește condițiile prevăzute de Constituția Republicii Moldova și de legile țării.

Art.8. Calitatea de cetățean al comunei Trușeni se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Art.9. Autoritățile publice locale își exercită atribuțiile legale privind evidența populației, starea civilă, autoritatea tutelară prin compartimentele de specialitate, care se află în subordinea Consiliului Local și al Primarului comunei.

Autoritățile publice locale sprijină menținerea și întărirea legăturilor comunității cu toți care trăiesc și muncesc în alte localități din țară sau din străinătate și care contribuie la promovarea valorilor locale și naționale, la integrarea europeană și la schimbul internațional de valori.

Art.10. Comunitatea locală este organizată pe principiul constituțional al pluralismului, care reprezintă condiția de bază și garanția economiei de piață, a democrației sociale și politice, a libertății membrilor săi.

Art.11. Organizațiile obștești și comunitățile religioase locale, organizațiile locale ale partidelor politice își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare contribuind la definirea și exprimarea după propria voință a cetățenilor și la împlinirea aspirațiilor și idealurilor acestora, cu respectarea suveranității naționale, a integrității teritoriale, a ordinii de drept, a principiilor democrației și ale autonomiei locale.

Art.12. Comuna Trușeni poate coopera sau se poate asocia cu alte unități administrativ teritoriale din țară sau din străinătate în scopul și în condițiile stabilite prin Legea administrației publice locale și prin alte acte normative în vigoare.

Art.13. Raporturile dintre autoritățile administrației publice ale comunei Trușeni (Consiliul local și Primar) și autoritățile de nivel municipal sau central se bazează pe principiile autonomiei locale, descentralizării competențelor, legalității, responsabilității, solidarității și cooperării, în condițiile și în limitele stabilite de legislația în materie .

Art.14. Comuna Trușeni are dreptul la resurse financiare suficiente, proporționale cu responsabilitățile și atribuțiile pe care autoritățile publice le au stabilite prin lege. Sumele necesare care exced veniturile proprii ale bugetului local se asigură din bugetul de stat și/sau din bugetul municipiului Chișinău.

Art.15. Toate relațiile pe care comuna Trușeni și autoritățile sale reprezentative le stabilesc, întrețin și dezvoltă cu alte comunități, autorități, instituții și alte persoane juridice trebuie să slujească interesul și binele general al colectivității locale și să se întemeieze pe respectul și încrederea reciprocă dintre părți, pe asumarea răspunderii și asigurarea legalității înțelegerilor și actelor încheiate.

Art.16. Actele autorităților publice locale (deciziile consiliului local și dispozițiile primarului) care se emit în exercitarea atribuțiilor, competențelor și responsabilităților pe care le au la nivelul unității administrativ-teritoriale trebuie să respecte legislația în vigoare;

Actele de autoritate emise de către autoritățile sale reprezentative (consiliul local, primar sau alte structuri de autoritate) de la nivelul altor unități administrativ-teritoriale, care reglementează situații, fapte și realități de pe teritoriul administrativ al comunei Trușeni, sunt nule de drept.

Se interzice consiliului local, primarului comunei Trușeni și oricăror structuri din subordinea acestora să emită decizii, dispoziții, autorizații, certificate etc. care exced competențele lor teritoriale.

Art.17. Pe teritoriul comunei Trușeni se folosesc, în condițiile legii, următoarele simboluri:

- **naționale:**

- Drapelul Republicii Moldova (tricolor)
- Stema țării – stabilită prin lege organică
- Imnul Național al Republicii Moldova– „Limba noastră cea română”

- **europene:**

- Drapelul Uniunii Europene
- Stema Uniunii Europene

- **locale:**

- Drapelul comunei Trușeni,
- Stema comunei Trușeni – *aprobat prin Decizia consiliului comunal Trușeni 8/8 din 02.10.2013 , pr.v.nr.196-IV din 02.07.2013 a Comisiei Naționale de Heraldică a Republicii Moldova , Decretul Președintelui Republicii Moldova , nr.2128-VII din 13.06.2016 .*

- Imnul comunei Trușeni **aprobat prin decizia Consiliului comunal Trușeni nr.4/1 din 17.09.2015.**

Art.18. Centrul administrativ cu sediul consiliului local și al primăriei comunei se află în satul Trușeni, str.27 August,30 și oficiul de reprezentanță a Consiliului comunal Trușeni și Primăriei comunei Trușeni în localitatea Dumbrava ...

Capitolul II: ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ A COMUNEI TRUȘENI

Art.19. Autoritățile reprezentative ale colectivității locale din comuna Trușeni sunt: **consiliul local și primarul.**

Consilierii locali și Primarul se aleg prin votul liber exprimat, egal, direct și secret al cetățenilor care au domiciliul stabilit în comună, din rândul cetățenilor care îndeplinesc condițiile prevăzute de Constituție și de legile în vigoare.

Art.20 Consiliul local al comunei Trușeni este autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației, fiind format din consilieri locali, alesi prin vot universal, egal, secret, direct și liber exprimat de către cetățenii comunei Trușeni și constituit în conformitate cu prevederile legale.

Consiliul local în funcțiune a fost ales la alegerile locale din octombrie 2019 și constituit în ședința de constituire din data de 15.11.2019 prin Decizia nr1/1, în componență de 23 consilieri.

Art.21 Consiliul local are drept de inițiativă și decide, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care țin de competența altor autorități publice.

Art.22. Modul de organizare și funcționare a Consiliului local Trușeni se stabilește prin Regulamentul de organizare și funcționare aprobat prin Decizia 10/2 din 11.11.2020. În funcție de necesități și de evoluțiile înregistrate în plan legislativ, regulamentul va putea fi modificat, completat și actualizat în condițiile legii.

Art.23. Dizolvarea consiliului local și suspendarea mandatului de consilier local pot avea loc în situațiile și cu respectarea cerințelor stabilite prin **Legea administrației publice locale, Legea privind statutul alesului local** și prin alte acte normative care reglementează în materie.

Art.24. Locuitorii satelor care nu au consilieri aleși în consiliul local vor fi reprezentați la ședințele acestuia de către un delegat sătesc, care apără și reprezintă interesele satului în autoritățile administrației publice locale, precum și în alte autorități. Delegatul sătesc este ales la adunarea generală a locuitorilor cu drept de vot ai satului, cu votul majorității celor prezenți.

Art.25. Răspunderea privind pregătirea și calitatea oamenilor promovați pentru a fi aleși în funcțiile locale de demnitate publică, respectiv capacitatea acestora de a se achita de atribuțiile ce le revin în calitate de primar, viceprimar sau consilieri locali, revine în egală măsură persoanelor care acceptă candidatura, partidelor politice care îi promovează și alegătorilor care îi votează.

Art.26. Funcția de autoritate publică executivă la nivelul comunei Trușeni este exercitată de către primar în condițiile legii. Primarul este autoritatea reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local.

Art.27. Înlocuitorul de drept al primarului, subordonat acestuia, este viceprimarul comunei, care este ales în condițiile stabilite de lege de către consiliul local.

Art.28 Primarul și viceprimarul, la fel ca și consilierii locali, depun în fața consiliului local următorul jurământ:

„Jur să respect Constituția și legile țării și să fac, cu bună credință, tot ceea ce stă în puterile și priceperea mea pentru binele locuitorilor comunei Trușeni.”

Art.29 Primarul participă la ședințele consiliului local și are dreptul să se pronunțe asupra tuturor proiectelor și problemelor supuse dezbaterilor, fără drept de vot.

Art.30 (1) *Primarul reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice din țară ori străine, precum și în justiție.*

(2) Semnul distinctiv al primarului este o eșarfă în culorile drapelului național al Republicii Moldova .

(3) Eșarfa va fi purtată, în mod obligatoriu, la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor.

(4) Modelul eșarfei se stabilește prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova.

Art. 31(1)

Art.32

Art. 33

Art. 34

Primăria comunei Trușeni

Art.35 Primarul, viceprimarul, secretarul consiliului/unității administrativ-teritoriale și aparatul primăriei formează **Primăria comunei Trușeni**, care duce la îndeplinire deciziile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

Consiliul local și primarul/viceprimarul (pentru atribuțiile delegate) își exercită atribuțiile și răspunderile legale prin intermediul **aparatului primăriei/statului de personal**/, al instituțiilor și serviciilor publice de interes local care sunt înființate de consiliul local .

Art.36 Primăria comunei Trușeni își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare și potrivit prevederilor Codului muncii, în baza Deciziilor consiliului privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a aparatului primăriei comunei Trușeni și a statutului comunei Trușeni .

Aparatul primăriei cuprinde funcții publice de execuție sau de conducere si personal contractual, conform statului de funcții. Numărul de personal, statul de funcții și organigrama primăriei se aprobă prin decizii ale consiliului local, la propunerea primarului.

Sarcinile ce revin fiecărui funcționar public sau angajat pe bază de contract de muncă se stabilesc prin fișele posturilor care se întocmesc de către primar sau șeful de compartiment/serviciu care are și competența de a evalua, stimula, propune sancțiuni etc. pentru activitatea desfășurată de aceștia în conformitate cu legislația. Evaluarea performanțelor secretarului consiliului îi revine consiliului local, dacă compentența nu este delegată primarului.

Instituțiile publice de interes local

Art.37 Instituțiile publice de interes local se află în slujba comunității și au ca scop fundamental al activității lor slujirea nevoilor, aspirațiilor și valorilor individuale sau colective ale oamenilor prin furnizarea serviciilor specifice.

Înființarea, organizarea, funcționarea, gestionarea patrimoniului și finanțarea instituțiilor publice de interes local se realizează cu respectarea legislației în vigoare.

Raporturile dintre autoritățile publice locale (primar sau consiliu local) și instituțiile publice de interes local, dintre acestea și cetățeni, precum și relațiile dintre ele, au la bază principiile respectului și încrederii reciproce, ale responsabilității și legalității, ale solidarității, cooperării și acțiunii convergente pentru întărirea unității și înfăptuirea binelui comunității locale și al tuturor membrilor săi.

Comunitatea și autoritățile publice locale sprijină și se implică direct în asigurarea unor condiții optime de funcționare a instituțiilor publice de interes local și colaborează cu autoritățile și instituțiile de specialitate de la nivel municipal sau central pentru soluționarea problemelor specifice, în limitele competențelor legale și ale resurselor asigurate.

Șefii instituțiilor publice de interes local prezintă în fața comunității locale și a autorităților ei reprezentative informări sau rapoarte cu privire la activitatea desfășurată, rezultatele obținute și problemele întâmpinate pe linia realizării obiectivelor specifice.

Aceștia răspund în condițiile legii de modul în care folosesc fondurile și gestionează patrimoniul care face parte din domeniul public sau privat al comunei Trușeni și a celorlalte bunuri pe care le au în administrare.

Serviciile publice locale

Art.38 Serviciile publice locale reprezintă acele activități și prestații pe care autoritățile publice locale și/sau instituțiile publice și/sau societățile municipale/comerciale de interes local le desfășoară sau le oferă cetățenilor în scopul satisfacerii nevoilor lor.

Pentru prestarea serviciilor care nu intră în sfera de competență a instituțiilor publice specializate a consiliului local din comuna Trușeni, are obligația de a stabili prestarea acestora în sarcina compartimentelor specializate ale primăriei sau de a înființa servicii publice de sine stătătoare.

Înființarea, organizarea, funcționarea, gestionarea și finanțarea serviciilor de utilitate publică locală se reglementează prin decizii ale consiliului local, cu respectarea legislației în vigoare.

Art.39 La nivelul comunei Trușeni, întreaga activitate a autorităților și instituțiilor, a organizațiilor și a agenților economici, a societății civile și a cetățenilor este organizată și se desfășoară cu respectarea Constituției Republicii Moldova, a legilor țării, și a actelor de autoritate emise de către consiliul local sau de către primar.

În raport de competențele, atribuțiile și răspunderile pe care le au, consiliul local ca autoritate deliberativă și primarul ca autoritate executivă, emit acte de autoritate care reglementează viața și activitatea comunității, a subsistemelor care o compun și a cetățenilor, care au putere de lege locală, a căror respectare este obligatorie pentru persoanele juridice și fizice din comuna Trușeni.

Actele prin care se exercită autoritatea la nivelul comunei Trușeni sunt:

- deciziile consiliului local
- dispozițiile primarului.

Economia locală

Art.40. Autoritățile publice locale și fiecare generație de locuitori ai comunei au datoria de a apăra, spori și diversifica averea comunei, de a o utiliza rațional și eficient pentru a asigura traiul bun și un viitor sigur pentru toți membrii comunității.

Economia comunei Trușeni, se bazează pe principiile economiei de piață, libera inițiativă și concurența, și are ca scop fundamental dezvoltarea generală a localității și creșterea calității vieții oamenilor.

În comuna Trușeni, munca liberă reprezintă calea fundamentală de sporire a averii fiecărei familii și a comunității în ansamblul ei.

Autoritățile administrației publice locale încurajează și susțin, prin măsuri ce țin de competența lor, dezvoltarea și modernizarea agriculturii, a producției industriale, a serviciilor și comerțului, a tuturor activităților economice care aduc beneficii familiilor, agenților economici și comunității. Ele asigură egalitate de șanse, tratament nediscriminatoriu pentru toți întreprinzătorii care îndeplinesc condițiile și normele legale de a investi și a desfășura activități economice în comuna Trușeni.

Proprietatea

Art.41 În comuna Trușeni, se respectă principiul pluralismului formelor de proprietate în sensul coexistenței proprietății publice (a statului, a municipiului și a comunei) cu proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice.

Proprietatea comunei Trușeni, este formată din proprietatea publică și proprietatea privată, conform prevederilor art.74-art.77 din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală.

(2) La categoria bunuri ale domeniului public de interes local pot fi raportate terenurile pe care sînt amplasate construcții de interes public local, porțiunile de subsol, drumurile, străzile, piețele, obiectivele acvatice separate, parcurile publice, terenurile de sport, stadioanele, precum și terenurile de joacă pentru copii delimitate și înregistrate conform legislației în vigoare, clădirile, monumentele, muzeele, pădurile, zonele de protecție și zonele sanitare, alte obiective care, conform legii, nu aparțin domeniului public al statului.

(3) Bunurile domeniului public de interes local sînt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile.

Proprietatea publică a comunei Trușeni este formată din :

- drumurile comunale, vicinale, străzi, drumuri în câmp, poduri, podețe, garduri ;
- rețele de alimentare cu apă, canalizare, construcțiile și terenurile aferente ;
- terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea consiliul local și primăria, precum și instituțiile publice de interes local, cum sunt : școlile, grădinițele, casa de cultură/ bibliotecile/muzeul ;
- monumentele eroilor ;
- terenurile cu destinație forestieră, dacă, nu fac parte din domeniul privat al statului și dacă nu sunt proprietatea persoanelor fizice ori a persoanelor juridice de drept privat ;
- alte bunuri de utilitate publică, aflate în proprietatea comunei Trușeni fie imobile sau mobile ;

Inventarul bunurilor care alcătuiesc domeniul public al Comunei Trușeni se întocmește și se actualizează de către comisia specială, constituită în conformitate cu legislația și cu normele metodologice de aplicare a acesteia și se execută prin decizie a consiliului local. Orice modificare cu privire la înregistrarea și regimul juridic sau tehnic al bunurilor, care atestă dreptul de proprietate respectiv categoria de folosință a acestora, se aprobă, cu justificările corespunzătoare, prin deciziile a consiliului local, în condițiile legii.

Bunurile care alcătuiesc domeniul public al comunei Trușeni sunt imprescriptibile, insesizabile și inalienabile.

Proprietatea privată a comunei Trușeni este formată din acele bunuri care au fost dobândite de aceasta pe căile prevăzute de lege și care nu sunt cuprinse în lista bunurilor care alcătuiesc domeniul public al unităților administrativ- teritoriale.

Trecerea bunurilor comunei Trușeni din domeniul public în domeniul privat al acesteia sau invers poate fi aprobată, în condițiile legii, numai de către consiliul local.

Deciziile pe care consiliul local le ia cu privire la administrarea sau operațiunile privind bunurile care alcătuiesc domeniul public sau privat al comunei se adoptă cu votul a două treimi din numărul consilierilor în funcție.

Răspunderea privind inventarierea, gestionarea, utilizarea eficientă, paza și asigurarea integrității bunurilor care alcătuiesc domeniul public sau privat al comunei revine primarului și viceprimarului prin delegare de atribuții de către primar;

Fiecare persoană fizică sau juridică este obligată să-și declare și să probeze proprietățile pe care le deține pe raza comunei Trușeni , pentru a fi înregistrate în evidențele fiscale și agricole ale primăriei. Orice modificare survenită cu privire la regimul juridic al proprietăților va fi, de asemenea, adusă la cunoștință și probată cu acte, compartimentelor de specialitate ale administrației publice locale pentru a fi operate corespunzător.

În comuna Trușeni , proprietatea privată dobândită licit este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Caracterul licit al dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor și altor imobile în condițiile aplicării eronate a legilor proprietății poate fi constatat numai de către instanța de judecată sau, după caz, de către autoritatea care a emis actul de proprietate în cauză.

Acțiunea în instanță, respectiv sesizarea autorităților emitente cu privire la situațiile prevăzute la aliniatul precedent poate fi făcută de orice persoană care justifică un interes sau de către primar, respectiv de către viceprimar, în condițiile legii.

Pe raza comunei Trușeni , dobândirea dreptului de proprietate și înstrăinarea bunurilor se realizează pe căile și în condițiile stabilite de lege.

Art.42 Concesionarea, darea în administrare și delegarea gestiunii unor bunuri sau servicii publice se face numai prin licitație publică, pe baza unor studii de oportunitate care justifică un interes major al comunității locale, în condițiile legii.

Se interzice supunerea spre aprobare a consiliului local a proiectelor de decizie care vizează probleme de patrimoniu fără asigurarea transparenței decizionale ;

În cazul vânzărilor de terenuri este obligatorie consultarea cetățenilor prin organizarea adunărilor publice pe sate, înainte de adoptarea deciziilor consiliului local privind scoaterea la licitație a imobilelor în cauză.

Articolul 74. Patrimoniul unităților administrativ- teritoriale

(1) Constituie patrimoniu al unităților administrativ-teritoriale bunurile mobile și imobile proprietate a satului (comunei), orașului (municipiului), raionului și unității teritoriale autonome Găgăuzia, precum și drepturile și obligațiile lor cu caracter patrimonial.

(2) Patrimoniul unităților administrativ-teritoriale de nivelurile întâi și al doilea se delimitează și se separă clar de patrimoniul statului potrivit legii sau în modul stabilit de lege.

(3) Bunurile proprietate a unităților administrativ-teritoriale de nivelurile întâi și al doilea se împart în bunuri ale domeniului public și ale celui privat.

(4) Autoritățile publice locale executive asigură, în condițiile legii, delimitarea și evidența separată a bunurilor din domeniul public și cel privat.

(5) Sporirea patrimoniului unităților administrativ-teritoriale are loc prin achiziții, transfer din proprietatea statului, expropriere și prin alte modalități, în condițiile legii.

(6) Donațiile și legatele cu sarcini pot fi acceptate numai cu aprobarea consiliului local, cu votul a cel puțin două treimi din numărul consilierilor aleși.

Articolul 75. Bunurile domeniului public al unității administrativ-teritoriale

(1) Din domeniul public al unității administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sînt de uz sau de interes public local. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface necesitățile colectivității, fără a presupune accesul nemijlocit al acesteia la utilizarea bunului conform destinației.

(2) La categoria bunuri ale domeniului public de interes local pot fi raportate terenurile pe care sînt amplasate construcții de interes public local, porțiunile de subsol, drumurile, străzile, piețele, obiectivele acvatice separate, parcurile publice, terenurile de sport, stadioanele, precum și terenurile de joacă pentru copii delimitate și înregistrate conform legislației în vigoare, clădirile, monumentele, muzeele, pădurile, zonele de protecție și zonele sanitare, alte obiective care, conform legii, nu aparțin domeniului public al statului.

(3) Bunurile domeniului public de interes local sînt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile.

(4) Consiliul local poate decide, potrivit legii, transferarea bunurilor din domeniul privat al unității administrativ-teritoriale în domeniul public de interes local al acesteia.

Articolul 76. Bunurile domeniului privat al unității administrativ-teritoriale

(1) Din domeniul privat al unității administrativ-teritoriale fac parte bunurile care, în modul stabilit de lege, nu sînt transferate în domeniul public de interes local sau raional, după caz.

(2) Din domeniul privat pot face parte și alte bunuri dobîndite, în condițiile legii, de unitatea administrativ-teritorială.

(3) Bunurile domeniului privat al unității administrativ-teritoriale sînt alienabile, prescriptibile și sesizabile, cu excepțiile stabilite expres prin lege.

Articolul 77. Administrarea bunurilor proprietate publică a unității

administrativ-teritoriale

(1) Bunurile proprietate publică a unității administrativ-teritoriale se supun inventarierii anuale, iar rapoartele asupra situației acestora se prezintă consiliului respectiv.

(2) Actele juridice de administrare și de dispoziție privind bunurile proprietate publică a unității administrativ-teritoriale se încheie cu persoanele fizice și persoanele juridice de drept privat prin licitație publică, organizată în condițiile legii, cu excepția cazurilor stabilite expres prin lege.

(3) Pentru încheierea actelor juridice de dispoziție privind bunurile proprietate publică a unității administrativ-teritoriale cu persoanele fizice și persoanele juridice de drept privat este necesară întocmirea raportului de evaluare, de către evaluator, cu cel mult 2 ani pînă la data desfășurării licitației, cu excepția cazurilor stabilite expres prin lege.

4.3. Finanțele publice locale

Art.43 1) Formarea, administrarea, utilizarea și controlul resurselor financiare ale comunei Trușeni și ale instituțiilor sau serviciilor publice locale se realizează cu respectarea principiului autonomiei locale, administrative și financiare, reglementarea acestora făcându-se prin decizii ale consiliului local, în condițiile Legii finanțelor publice locale și a celorlalte norme legale în vigoare.

2) Bugetul local anual este aprobat prin decizia consiliului local, proiectele acestora fiind promovate de către primar, pe baza datelor furnizate de către compartimentul financiar- contabil, respectiv a solicitărilor primite din partea compartimentelor de specialitate, a instituțiilor și serviciilor de interes public local în condițiile legii.

3) Sursele din care se constituie veniturile bugetului local sunt cele stabilite prin legea finanțelor publice locale.

4) Impozitele și taxele locale în comuna Trușeni se stabilesc prin decizii ale consiliului local, în limitele și în condițiile stabilite de lege, ținându-se cont de posibilitățile reale ale contribuabililor de a le achita și de nevoile comunității.

Calculul, urmărirea, încasarea sau executarea silită a creanțelor bugetare locale se realizează de către compartimentul financiar- contabil din cadrul aparatului **de specialitate al primarului**, în condițiile legii.

5) Organizarea și desfășurarea activității financiar-contabile la nivelul comunei Trușeni se realizează cu respectarea principiilor, regulilor, procedurilor și responsabilităților stabilite prin Legea finanțelor publice locale, legilor anuale ale bugetelor de stat, legea contabilității și a celorlalte reglementări legale în materie.

6) Ordonatorul principal de credite își exercită atribuțiile și responsabilitățile ce-i revin pe linia finanțelor publice locale prin intermediul compartimentului financiar contabil și al celorlalte structuri sau funcții publice din cadrul administrației publice locale care, potrivit deciziilor consiliului local, dispozițiilor primarului, fișelor posturilor și regulamentelor de organizare internă au atribuții în domeniu.

7) Ordonatorul principal de credite întocmește și prezintă spre aprobare consiliului local, la începutul anului următor, conturile anuale de execuție a bugetului local însoțit de rapoarte de performanță în care se cuprind obiectivele preconizate și pe cele obținute, indicatorii și conturile....precum și situația angajamentelor legale.

- Execuțiile bugetare anuale și trimestriale care sunt prezentate spre aprobare consiliului local vor cuprinde, ca anexe, situația contractelor de achiziții publice încheiate/în derulare /finalizate în perioada de referință, care vor cuprinde cel puțin următoarele informații: titulari, nr. hotărârii consiliului local de aprobare a documentației, suma prevăzută în buget, valoare contract, termen de finalizare, stadiul lucrărilor etc.

8) Toate operațiunile care angajează finanțele publice și patrimoniul comunei Trușeni sunt supuse controlului financiar preventiv, auditului public intern/extern și controlului financiar, în condițiile legii.

9) Contractarea de împrumuturi se poate realiza, în condițiile legii, numai pentru obiective de investiții indispensabile pentru viața comunității, în absența altor posibilități de finanțare, cu o fundamentare corespunzătoare, care va conține obligatoriu un studiu de impact prin aprobare de către consiliul local ;

Se interzice contractarea unui nou împrumut înainte de rambursarea unuia deja contractat; folosirea liniilor de creditare deschise pentru un anumit obiectiv de investiții în alte scopuri este, de asemenea interzisă.

4.4. Achizițiile și lucrările publice

Art.44 1) Angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor bugetare în comuna Trușeni se realizează cu respectarea normelor, procedurilor și competențelor stabilite prin actele autorităților publice locale și legile țării.

2) Planul anual de achiziții publice, lista de investiții și documentațiile tehnico-economice corespunzătoare se întocmesc prin grija compartimentelor de specialitate din cadrul primăriei și se supun aprobării consiliului și primarului în condițiile legii.

3) Atribuirea contractelor de achiziții produse, servicii și lucrări în comuna Trușeni se face cu respectarea cerințelor și procedurilor legale, pe baza documentațiilor întocmite de către compartimentele de specialitate din cadrul primăriei, care au obligația de a urmări execuția contractelor, de a face recepția bunurilor, serviciilor sau lucrărilor contractate și de a le gestiona și utiliza în scopul pentru care au fost achiziționate.

4) Obiectivele de investiții cuprinse în strategia și programele de dezvoltare a comunei Trușeni se evidențiază în mod corespunzător în P.U.G. și în celelalte documentații care reflectă perspectiva dezvoltării și modernizării urbanistice a localității, aprobate de către consiliul local.

5) Execuția lucrărilor de construcții se poate realiza numai după aprobarea proiectului și obținerea autorizației emise de către factorii în drept și cu respectarea cerințelor impuse.

6) Pentru finanțarea obiectivelor de investiții cuprinse în programele de dezvoltare a comunei Trușeni, primarul, viceprimarul, consilierii locali și funcționarii publici cu atribuții în domeniu au obligația de a promova proiectele și documentațiile pe baza cărora se pot obține fonduri guvernamentale și europene cu respectarea normelor aplicabile.

7) În vederea finanțării și realizării unor acțiuni, servicii sau lucrări de interes public local, consiliul local poate aproba cooperarea sau asocierea cu persoane juridice din țară sau straine.

8) Lucrările de construcții și reparații de interes public, finanțate de la bugetul local al comunei Trușeni se execută numai pe baza unor documentații tehnico-economice aprobate de către consiliul local, contractele de execuție fiind atribuite numai cu respectarea legislației privind achizițiile publice.

9) Obiectivele de investiții realizate cu fonduri de la bugetul local se includ, prin decizii ale consiliului local, în patrimoniul public sau privat al comunei Trușeni, după caz, evidența contabilă, administrarea, gestionarea și utilizarea lor realizându-se de către compartimentele de administrare a patrimoniului și financiar-contabil din primărie, în condițiile stabilite prin decizii ale consiliului local și legile țării.

10) Documentațiile de atribuire a contractelor de achiziții, lucrări, construcții sau de reparații, respectiv de materiale în vederea realizării unor astfel de lucrări, servicii de proiectare, de consultanță, se întocmesc în conformitate cu prevederile legale;

Capitolul III - EDUCAȚIA, VIAȚA SPIRITUALĂ ȘI CULTURA COMUNITĂȚII

Art.45 1) Educația, păstrarea și promovarea obiceiurilor culturale, educația religioasă a oamenilor din comuna Trușeni îi caracterizează ;

2) Comunitatea și autoritățile publice locale sunt obligate să asigure condiții optime pentru educația unitară, în condiții de libertate, a tuturor **fiilor locuitorilor** ei în sensul formării, dezvoltării și afirmării libere a personalității fiecăruia ;

3) Educația urmărește în principal :

- a) dezvoltarea armonioasă, din punct de vedere fizic și sufletească, a copiilor, tinerilor și a tuturor membrilor comunității ;
- b) lărgirea orizontului de cunoaștere a acestora prin însușirea bazelor științelor și prin contactul cu valorile fundamentale ale culturii locale, naționale, europene sau universale.
- c) cultivarea abilităților practice, a aptitudinilor, talentelor și a celorlalte disponibilități creative , valorificarea acestora din perspectiva afirmării personale și a sporirii patrimoniului cultural (material și spiritual) al comunității ;
- d) formarea și afirmarea spiritului întreprinzător, bazat pe libera inițiativă și concurență;
- e) promovarea valorilor, principiilor și virtuților morale autentice, inclusiv a celor religioase;

4) **Gmnaziile**, bisericile, grădinițele, bibliotecile, **muzeul, casa de cultură, centrul de tineret, Instituția Meduco-Sanitar Publică Centrul de Sănătate Trușeni**, cabinetele medicale, agenții economice împreună cu celelalte instituții și cu familiile participă în mod liber, de pe pozițiile proprii fiecăruia, cu metodele și mijloacele specifice, la formarea și dezvoltarea personalității fiecărui locuitor al comunei, colaborând pentru cultivarea și promovarea valorilor spirituale autentice și pentru realizarea și menținerea unității sufletești a comunității.

5) Preoții și profesorii, învățătorii și educatoarele, medicii și inginerii, economiștii și juriștii, demnitarii și funcționarii publici, patronii și administratorii societăților comerciale, părinții și toți cei care au dobândit o pregătire sau experiență de viață bogată au pe lângă statutul lor profesional oficial și pe acela de «povățuitori» ai oamenilor și ai comunității locale spre împlinirea «rostului» lor. Pentru gândurile și faptele lor de excepție puse în slujba idealurilor comune, ei pot fi motivați, stimulați și evidențiați în condițiile prezentului statut și ale legislației în vigoare.

6) Raporturile dintre primar și consiliul local pe de o parte și instituțiile din sfera învățământului, culturii și cultelor, care își desfășoară activitatea pe raza comunei Trușeni, se bazează pe principiile legalității, autonomiei sau independenței decizionale, ale solidarității și responsabilității, al echilibrului și cooperării dintre puterea politică sau administrativă și puterea culturii, a educației și a credinței în scopul asigurării armoniei sociale, al dezvoltării și afirmării comunității.

Capitolul IV: MUNCA, SĂNĂTATEA, PROTECȚIA POPULAȚIEI ȘI SOLIDARITATEA UMANĂ

Art.46 1) În comuna Trușeni munca liberă, desfășurată în condiții de competență și eficiență reprezintă o valoare fundamentală și, totodată, principala cale de afirmare și promovare socială.

- 2) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit, iar alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă pentru toți locuitorii comunei.
- 3) Drepturile și obligațiile persoanelor angajate, respectiv ale celor care ocupă funcții publice sunt stabilite prin contractele individuale sau colective de muncă, prin Codul Muncii, respectiv prin Legea privind statutul funcționarilor publici și actele normative adoptate în aplicarea acestora.
- 4) Munca forțată este interzisă pe întreg teritoriul comunei Trușeni ;
- 5) Pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale, salariații au dreptul la grevă, care se manifestă în limitele stabilite de lege și cu garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate.
- 6) Agenții economici, instituțiile, autoritățile publice locale și toți angajatorii care folosesc forța de muncă plătită au obligația de a respecta normele de igienă și securitate a muncii, în condițiile legii.
- 7) Prevenirea îmbolnăvirilor, asigurarea serviciilor medicale și ameliorarea stării de sănătate a populației comunei Trușeni reprezintă un obiectiv fundamental, o prioritate și o obligație atât pentru fiecare individ sau familie, cât și pentru comunitatea locală și autoritățile publice reprezentative.
- 8) Sistemul acțiunilor și măsurilor obligatorii al căror scop este sănătatea oamenilor din comuna Trușeni cuprinde :
  - a) prevenirea poluării mediului natural și ameliorarea permanentă a mediului economic, social, educațional și cultural în care muncesc și trăiesc locuitorii comunei.
  - b) asigurarea asistenței medicale de specialitate prin încurajarea și sprijinirea înființării și funcționării cabinetelor medicale de familie, a cabinetelor medicale specializate, a farmaciilor în toate satele comunei.
  - c) desfășurarea, în colaborare cu instituțiile de profil, a unor acțiuni de informare și educație sanitară, cu caracter general sau special pentru anumite categorii ale populației(copii, tineri, femei, bătrâni, etc).
  - d) asigurarea condițiilor prevăzute de normele legale privind medicina muncii.
  - e) ameliorarea și menținerea la un nivel adecvat a stării de igienă atât din spațiile publice, cât și în spațiul privat.
  - f) combaterea sărăciei, a fumatului, a consumului de alcool sau de droguri, a violenței, etc.
  - g) asigurarea apei potabile, îmbunătățirea alimentației, **respectarea normelor sanitar-veterinare privind sacrificarea animalelor și comercializarea produselor.**
  - h) combaterea epizootiilor, ecarisarea teritoriului, salubritatea localității.
- 9) Sistemul de protecție a populației comunei Trușeni cuprinde:
  - a) apărarea împotriva dezastrelor ;
  - b) protecția mediului ;
  - c) protecția civilă ;

- d) protecția muncii ;
  - e) protecția socială ;
  - f) protecția copiilor și a tinerilor ;
  - g) alte forme de protecție prevăzute de lege.
- 10) Primarul și consiliul local, conducerile agenților economici și organizațiilor din comună au obligația de a asigura protecția populației, în condițiile legii.
- 11) **Comisia Locală pentru Situații de Urgență Excepționale, compartimentele** funcționale și serviciile publice locale, celelalte structuri cu atribuții pe linia protecției populației comunei sunt obligate să se achite de atribuțiile pe care le au în domeniul de activitate pe care îl coordonează astfel încât să fie preîntâmpinate, diminuate sau anulate efectele negative ale unor situații excepționale.
- 12) În cazul unor calamități sau al altor pericole, respectiv pentru situațiile în care legea stabilește răspunderi civile normale, toți locuitorii apti de efort din comună au obligația de a participa la protejarea populației și a bunurilor, la eliminarea efectelor negative și la reconstrucția bazei materiale a comunității.
- 13) Primarul și consiliul local, împreună cu forțele politice, sociale, culturale și educaționale au obligația de a asigura și menține echilibrul și armonia socială prin asigurarea egalității de șanse și promovarea solidarității umane între toți membrii comunității.
- 14) Membrii comunității locale, indiferent de satul în care trăiesc și muncesc, indiferent de categoria socială sau profesională căreia îi aparțin, indiferent de opțiuni și convingeri, indiferent de relația în care se află cu autoritățile, au datoria de a acționa solidar față de persoanele sau categoriile de populație aflate în situații speciale și de a-și uni resursele și eforturile pentru apărarea și promovarea intereselor comunității, pentru înfăptuirea binelui comun și a fericirii fiecăruia dintre ei.

Capitolul V: DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR COMUNEI Trușeni

V.1. Dispoziții generale

Art.47 a) Cetățenii comunei Trușeni beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituția Republicii Moldova și prin alte legi, având obligațiile și drepturile prevăzute de acestea.

b) Cetățenii comunei Trușeni sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări.

c) Dispozițiile prezentului statut privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale legilor țării, cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate în care Republica Moldova este parte.

d) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

e) Limitele exercitării drepturilor și libertăților individuale se stabilesc prin legi, astfel încât să nu permită încălcarea drepturilor și libertăților altora, a ordinii publice sau a bunelor moravuri.

V.2. Drepturile și libertățile fundamentale

Art.48 1) Cetățenilor comunei Trușeni le sunt garantate, în condițiile legii, următoarele drepturi și libertăți fundamentale :

a) dreptul la viață și la integritate fizică și psihică ;

b) libertatea individuală ;

c) dreptul la apărare ;

d) libera circulație ;

e) dreptul de a le fi respectată și ocrotită, de către autoritățile publice viața intimă, familială și privată;

f) inviolabilitatea domiciliului ;

g) secretul corespondenței ;

- h) libertatea conștiinței ;
- i) libertatea de exprimare ;
- k) dreptul la învățătură și cultură
- l) protecția familiei și a tinerilor ;;
- m) dreptul la ocrotirea sănătății ;
- n) dreptul la mediu sănătos ;
- o) dreptul la vot, dreptul de a fi ales
- p) dreptul la petiționare ;;
- r) libertatea întrunirilor ;
- s) dreptul de asociere ;
- s) dreptul la muncă și la protecție socială a muncii;
- t) interzicerea muncii forțate ;
- t) dreptul la grevă ;
- u) dreptul la proprietate privată;
- v) libertatea economică ;
- x) dreptul la moștenire ;
- y) asigurarea unui nivel de trai decent ;
- z) ocrotirea familiei ;

2. Autoritățile publice locale au obligația de a asigura, în mod direct, sau în colaborare cu instituțiile și autoritățile statului, exercitarea drepturilor și libertăților prevăzute în prezentul statut, în condițiile legii.

3. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau a unor libertăți se poate impune numai prin lege și numai pentru situații de natura celor prevăzute de Constituția Republicii Moldova.

Art.49 Tuturor cetățenilor comunei li se asigură egalitatea de șanse și în fața legii și a autorității. În comuna Trușeni, sunt interzise discriminarea, exploatarea și încălcarea sub orice formă a demnității umane.

V.3. Îndatoririle fundamentale

Art.50. Cetățenii comunei Trușeni au următoarele îndatoriri fundamentale :

- a) să se achite de îndatoririle fundamentale pe care le au față de țară și față de statul RM în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova ;
- b) să manifeste loialitate față de comuna Trușeni și să păstreze, să sporească și să promoveze valorile care definesc identitatea acesteia și să-i asigure unitatea și integritatea.
- c) să-și îndeplinească obligațiile asumate prin jurământ, în cazul exercitării unor funcții publice locale, cu bună credință ;
- d) să desfășoare o activitate utilă pentru sine, pentru familie, pentru comunitate și pentru societate în general;
- e) să contribuie la cheltuielile publice prin plata taxelor și impozitelor locale ;
- f) să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți membri ai comunității ;
- g) să slujescă binele general al comunității și să nu aducă prejudicii materiale sau de imagine comunei Trușeni.

Capitolul VI: *DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII*

Art.51 Prin grija primarului și a consiliului local se vor organiza festivități în cadrul cărora cuplurile care împlinesc 50 de ani de căsătorie vor fi sărbătorite ;

Art.52 Titlul de cetățean de onoare al comunei se acordă după următoarele criterii :

- a) contribuția majoră la realizarea unor obiective de maximă importanță pentru viața comunității locale: construcții sau modernizări ale unor obiective social-culturale, asigurări de fonduri și investiții privind infrastructura localității (alimentare cu apă, aducțiuni gaze naturale, modernizări de drumuri etc.)

b) îndeplinirea cu rezultate notabile a unor funcții de demnitate publică (primar, consilier local) sau/și a unor funcții de conducere la nivelul instituțiilor fundamentale, toate de la nivelul comunei pe o durată mai mare de 10 (zece) ani.

c) obținerea unor rezultate deosebite în activitatea culturală, educativă, sportivă, științifică, tehnică etc, concretizată în activități, lucrări apreciate pe plan intern și extern, în promovarea la etape superioare ale unor concursuri, în obținerea unor premii etc.

d) săvârșirea unor fapte de excepție care au ca efect preîntâmpinarea unor dezastre, salvarea de vieți omenești, apărarea comunității sau a unor membri ai acesteia în fața unor pericole, apărarea proprietății publice și private a comunei.

e) activitate îndelungată, consecventă și perseverentă pentru soluționarea unor probleme majore ale comunei, pentru punerea în valoare a resurselor umane și materiale locale, pentru armonizarea relațiilor interumane și pentru creșterea prestigiului comunei Trușeni

Drepturile persoanelor care dețin titlul de cetățean de onoare al comunei Trușeni se stabilesc prin decizie a consiliului local.

Titlul de cetățean de onoare al comunei Trușeni se poate pierde sau retrage în urma condamnării printr-o sentință definitivă a instanțelor judecătorești pentru săvârșirea unor fapte penale sau la solicitarea persoanei în cauză.

Art.53 Prezentul statut poate fi modificat prin decizie a consiliului local Trușeni, adoptată cu votul a 2/3 din numărul consilierilor locali în funcție.

Aprobat în ședința ordinară/extraordinară a consiliului local din data de _____ prin decizia nr. _____

Președintele ședinței,
Secretar,